

студентка 2-го курсу факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

**ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ВИПУСКНИКА ЗА ПРЕДМЕТНОЮ СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014.11
СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)**

Компетентність — це здатність особистості приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за їх реалізацію в різних сферах діяльності людини [1]. Це також процес професійного становлення особистості, що неможливо сприймати лише як організаційно-педагогічну діяльність. Професійне ставлення до діяльності — це володіння необхідною сумою знань, умінь та навичок практичної роботи. Професійна компетентність передбачає: усвідомлення особистістю своїх прагнень до діяльності — потреб та інтересів; бажань і ціннісних орієнтацій; мотивів діяльності, уяви про свою соціальну роль; самооцінку особистих якостей та властивостей як майбутнього фахівця — професійних знань, умінь та навичок, професійно-важливих якостей; регулювання свого професійного становлення.

Критеріями професійної компетентності є:

- володіння основами конкретного виду спорту;
- володіння засобами, формами та методами навчання вмінням;
- система навчально-виховної роботи зі спортсменами;
- система контролю за діяльністю вихованців, уміння визначати особливості функціонального стану їх організму та у зв'язку з цим дозувати навантаження на тренуваннях та змаганнях;
- вміння виявляти особливості індивідуальної підготовки, здібностей та нахилів до конкретних видів діяльності;
- високий рівень сформованості педагогічних умінь;
- систематичний аналіз власної діяльності та витяг уроків з помилок і неудач, тобто перебудова діяльності у напрямі удосконалення.

Професійна підготовка вчителя фізичної культури повинна здійснюватися на основі компетентнісного підходу з

обґрунтуванням відповідних цілей та завдань. Це передбачає оновлення змісту, форм та методів навчання, координацію навчально-виховної діяльності, адаптацію вчителя фізичної культури до сучасних умов діяльності та його готовність до розв'язання професійних проблем та завдань.

Ефективність професійної діяльності вчителя фізичної культури залежить від рівня його компетентнісної підготовки. Головним фактором успіху у професії вчителя фізичної культури є здатність до самостійного прийняття рішень у професійній діяльності, прогнозування позитивних та негативних результатів у навчально-виховному процесі, внесення пропозицій, розробка навчально-методичних програм та проектів для навчально-виховного процесу.

Науковець М. Грішанова вважає, що критерієм професійної компетентності особистості є громадське значення результатів праці фахівця, його авторитет у конкретній галузі діяльності [2].

Компетентність вчителя фізичної культури включає професійні знання, вміння та навички, індивідуальні та комунікативні здібності особистості, досвід роботи та науково-педагогічні якості для забезпечення професійної діяльності.

Структура педагогічних здібностей включає такі компоненти: педагогічне уявлення, психологічну стійкість, професійну етику, сугестивні та перцептивні здібності, емпатію, артистизм, культуру мови та спілкування, гуманізм, захоплення фізичною культурою та спортом.

За результатами досліджень виділено елементи професійної компетентності вчителя фізичної культури:

- організація навчально-виховного процесу, забезпечення відповідних безпечних умов для навчально-виховного процесу;
- аналіз навчально-методичної літератури та результатів навчально-виховного процесу;
- своєчасне усунення помилок у навчально-виховному процесі;
- дотримання вимог, рекомендацій до проведення та організації навчально-виховного процесу;
- оволодіння додатковими знаннями та навичками у галузі фізичного виховання та спорту [3].

Психологічна компетентність вчителя включає: особистісно-гуманну орієнтацію, вміння сприймати педагогічну реальність і системно в ній діяти, вільну орієнтацію в предметній галузі, володіння сучасними педагогічними технологіями.

Педагогічна компетентність виявляється по-перше, у вмінні співвіднести свою діяльність з тим, що напрацьовано на рівні світової науки, відчизняної педагогіки та психології, здатністю взаємодіяти з досвідом колег, інноваційним досвідом, у вмінні узагальнити і передати свій досвід іншим. По-друге, в умовах ситуації навчання (виховання), що постійно змінюється, необхідною якістю педагога є креативність як спосіб буття у професії, уміння створювати нову педагогічну реальність на рівні цінностей, змісту, форм та методів необхідних освітніх процесів та систем [4].

Таким чином, формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури можливе за умов:

- створення компетентнісної моделі підготовки вчителя фізичної культури;
- визначення цілей та завдань навчальних курсів з педагогіки та психології на базі компетентнісної моделі підготовки вчителя фізичної культури;
- розробки компетентнісно-зорієнтованих програм фахових дисциплін, де до кожного модуля поданий перелік компетентностей які формуються через його опанування;
- проектування викладачем навчального процесу, що передбачає розробку змісту лекцій, завдань для самостійної роботи студентів, педагогічних, дидактичних та методичних завдань, що розв'язуються на практичних заняттях, навчальних проектів проблемного характеру (технологія проблемного навчання);
- використання методів навчання, що моделюють зміст діяльності вчителя фізичної культури: навчання у дискусії, рольові та імітаційні ігри (технологія інтерактивного навчання) тощо;
- проектування навчальної діяльності студентів як поетапної самостійної роботи, спрямованої на розв'язання проблемних ситуацій в умовах групового діалогічного спілкування за участю викладача (технологія проектного навчання, інформаційні технології);
- особистісного включення студента до навчальної діяльності (контекстне навчання).

Професійна підготовка компетентного майбутнього вчителя фізичної культури вимагає дотримання психолого-педагогічних умов навчання, вибору форм та методів підготовки, розробки відповідних програм та методичних рекомендацій щодо

формування психолого-педагогічної компетентності вчителя фізичної культури.

Список використаних джерел

1. Гранченко А. А. Формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів фізичного виховання в процесі вивчення дисципліни «Теорія і методика атлетизму». URL: <https://studfile.net/preview/5457149/page:4/> (дата звернення 20.03.2023 р.).

2. Леонтьев А. А. Основи психолінгвістики. Миколаїв: Сенс, 1997, 287 с.

3. Маркова А.К. Психологія професіоналізму. Миколаїв: МГФ Знання, 1996.

4. Полуніна О. В. Психологічна компетентність викладача вищого педагогічного навчального закладу як фактор успішності управління процесом навчання студентів: дис...канд. психол. наук. Київ, 2004. 202 с.